

НЕЩО ЗА НАЧАЛО

Имаше такъв виц:

Някакъв човек много хойкал по кръчмите. Жена му решила да го отучи от вредния навик – сготвила вечеря, направила салатата, сипала му ракия и казала:

– Пий си вкъщи! Защо ходиш по кръчмите?

Чукнали чаши, мъжът отпил от ракията и казал:

– И когато бях морски капитан...

Жената веднага го прекъснала:

– Че кога си бил морски капитан?

– Ето, жена, защо не пия вкъщи!

И аз не съм бил морски капитан, но обичам да разказвам за пътешествията си. Сравнени с пътешествията на Колумб, Магелан или проф. Христо Пимпирев, моите са нищо. Но пък съм забелязал, че като ги разказвам на маса, има кой да ме слуша, без да прекъсва разказа с: „Дай малко сол!“, „Сипи ми салатата!“ или „Налей от бирата!“...

Историята, които ще ви разкажа, преди това са разказвани на маса.

Масата се намиреше в едно тясно созополско дворче, под асма с нависнало грозде. Там, в Стария Созопол, редакцията на „Стършел“ имаше къща. Всяка есен ние, компания приятели, окупирахме къщата за седмица-две. През деня ловяхме риба и вадахме миди, а вечер сядяхме под асмата и всеки разтваряше собствената си торба с истории.

И тихата созополска нощ се огласяше от кикот с високи децибели.

От кикота страдаше сънят на съседите, дето живееха отсреща, отвореният им прозорец беше почти над нас.

Към полунощ съседът не издържаше и се провикваше от прозореца:

– Айде де, стига се смяхте!

На което отвърщахме:

– Е, какво, да плачем ли?

Но в името на добросъседските отношения, снишавахме глас и раздигахме купона, като оставяхме недовършените истории за следващата вечер.

Една вечер се чудех докъде съм стигнал и откъде да почна:

– Стигна до китайския влак! – подсказа някой от компанията.

– Не, разказваше за хотел „Русия“ в Москва... – възрази друг.

Изведнъж от другата страна на уличката се обади гласът на съседа:

– За Албания, за Албания разказваше...

– Не за Албания, а за Македония – включи се гласът на жена му.

Вдигнах глава – съседът и съседката стояха на отворения прозорец, готови да слушат – като зрители от втори балкон.

– Заповядайте при нас! – поканих ги.

– Не, благодаря! – ледено каза съседката.

Обаче мъжът ѝ сякаш това чакаше:

– Идвааам!

След две минути седна при нас, носеше си и бирата.

И той, човекът, се оказа морски капитан.

ОТ СЪВЕТСКО ПИЛЕ МЛЯКО

Имахме един колега в „Стършел“, който беше ходил петдесетина пъти в Съветския съюз – не частно, а служебно – преди да дойде в нашата редакция, беше работил доста години в списание „Българо-съветска дружба“. Та по линия на тая дружба – „от векове за векове“ – бе се скъсал от командировки в СССР. Шегувахме се с него, че трябва да го пенсионираат по-рано, всеки ден при Големия брат трябва да му се брои за два – като на затворниците, които работят, излежавайки присъдата си. И да му дават кисело мляко за вреден труд.

Колегата не поемаше шегите и казваше сериозно:

– Що бе?... При братята не е лошо – водката се лее като река... А от всяка командировка се връщаш със свръхбагаж!...

И без да го питаме, почваше да изброява какво си е донесъл от Москва, Ленинград, Самара или Ростов на Дон: четири големи телевизора „Рубин“ и два по-малки „Юность“, три радиошкафа „Мелодия“, пет транзистора „ВЕФ“, хладилник „Зил“, по-малък „Морозко“ и т.н. В бройките може някъде и да бъркам, но съм запомнил, че споменаваше 17 ютии... И 100 чаши...

– Жена ми много чупи – оплакваше се колегата. – Като мие, току изпусне някоя чаша на плочките в кухнята... Зато ва си донесох чаши от Москва, по десет копейки парчето... Взех направо сто, к’во им плащаш!... И знаеш ли, Мишка, оказаха се нечупливи! Жената ги изпуска, не се чупят... Та не намаляват, все са си сто...

– Сигурно ги правят от бронирано стъкло – подкачах го. – Като за бронетранспортъори...

– Не знам, ама са яки – отвърщаше сериозно. – И само десет копейки за чаша... Някои неща там са много на сметка. Ти като идеш, ще видиш...

Честно да си кажа, нямах никакво желание да ходя в Съветския съюз. Бях млад и ми се ходеше не на Изток, а на Запад. Не в Страната на победилия социализъм, а някъде при Гнилия капитализъм – Ню Йорк, Лондон, Париж...

Но по онова време не можеше да се пътува където искаш, а където те пратят. И „Стършел“ не беше побратимен с Лондонския „Пънч“ или с Парижкия „Канар аншене“, ами с Московския „Крокодил“. Като „побратими“ всяка година си гостувахме – един-два крокодила идваха при нас, един-два стършела летяха към Москва.

На третата година от работата ми в хумористичния седмичник дойде и моят ред да литна натам като гост на „Крокодил“.

* * *

Беше лято, август 1986-а – времето на Горбачовата перестройка. С колегата Георги Александров ни командироваха в Москва – хем по обмен, хем да напишем нещо за промените, които се случваха в СССР. По онова време бяхме на „руска вълна“ – четяхме „Московские новости“, „Огонек“, „Литературная газета“... И коментирахме прочетеното като изведнъж прогледнали слепци – научавахме за лагерите, за чистките и съдебните процеси, за масовите убийства по времето на Сталин и Берия. В литературните списания се появяваха откъси от Солженицин, печатаха с продължения „Децата на Арбат“, спомените на вдовицата на Бухарин и на жената на Осип Манделщам. От руските вестници и списания разбирахме, че в СССР става нещо необичайно – там

имаше „гласност“ и се пишеше открито за неща, дето у нас се премълчаваха...

Затова тръгнахме към Москва с големи очаквания, че ще попаднем във вихъра на „перестройката“, за да вземем участие в нея. С Жоро Александров бяхме не само колеги от „Стършел“, а и от университета – пет години учихме журналистика в един курс. Хем бяхме приятели, хем съмишленици – и двамата се възторгнахме от прочетеното в руската преса. И така виждахме целта на пътуването си до Съветския съюз – да разкажем на читателите на „Стършел“ за промените там, които у нас се бавят или никакви ги няма.

И още с пристигането се опитахме да подхванем разговор с руските домакини за „гласността“ и „перестройката“. Но срещнахме мълчание – не това вълнуваше руснаците. На руснаците им беше все едно какви ги върши Горбачов – те вече го бяха намразили, защото им беше спрял алкохола.

Та по онова време Москва не вярваше на Горбачов, а тъгуваше по водката от времето на Брежнев. Когато не е имало гласност, от магазина си можел да си купиш шише „на троих“... Научихме, че това е типично руски начин за пиене – пред супера се въртят мъже, които не се познават, но имат общ интерес. Точно заради този интерес се групират по трима. Всеки дава по рубла и заедно си купуват бутилка – половинка водка за три рубли. После си я изпиват – делово, без много приказки, пада се точно по 166 грама на гърло. И се разделят – всеки по пътя си.

А идването на Горбачов бе предизвикало апокалипсис – водката бе изчезнала от магазините. Не само тя – не се продаваше и вино, та дори и бира.

Още в първото такси, от летището до хотела, шофьорът подхвана разговор за алкохолната суша и ни показва какво си носи винаги – в сенника над главата си, при документите на жигулито, бе пъхнал сушена риба. Чироз, наречен „воб-

ло“ – най-доброто мезе за водка. Иначе „воблото“ не става за ядене, много е солено. Малко парче от него стига за двеста грама, а истинските пиячи даже и не замезват с рибата – достатъчно им е да я помиришат...

Таксиджията помириша тъжно чироза, преглътна и го върна на мястото му – в сенника над главата си, при документите на жигулито. Сушената и осолена риба не се разваля, може да трае – ще изтрае и Горбачовите мерки... А водката все някога ще се появи, в Русия винаги се е пиело и пак ще се пие...

* * *

Настаниха ни в хотел „Русия“, близо до черквата „Василий Блажени“ на Червения площад. Този хотел вече не съществува, разрушен е и на негово място има нови, модерни сгради. Но по онова време бе най-големият хотел в Москва и ние доста се лутахме по етажите, докато си намерим стаята.

Тъкмо си налучкахме стаята и звънна телефонът. Обаждаше се колега от „Крокодил“ да ни кани на гости. И най-важното – от сигурно място бе узнал, че в Северния бюфет на осмия етаж са пуснали „Жигульовское пиво“. Веднага да бягаме до бюфета и да купуваме, докато не се е свършило!

– Колко да вземем? – попитах.

– Колкото дават! – отвърна ми.

Оставихме всичко друго и тръгнахме с Жоро на експедиция из хотела в търсене на Северния бюфет – както челюскинците са търсили Северния полюс. Но накъде да вървим? Аз трудно се ориентирам в посоките даже и в София, та какво остава за Москва. Жоро – и той като мен. Пък нямаме и компас... Иначе знам, че север може да се намери по мъха на дърветата. Но в хотел „Русия“ нямаше дървета, а вместо мъх – износен мокет.